

Oponentský posudek k bakalářské práci Martiny Chalupské „Dialogický personalismus“

Bakalářská práce M. Chalupské „Dialogický personalismus“ se věnuje genezi dialogického personalismu na bázi prezentace filosofických názorů sedmi reprezentativních autorů (Franz Rosenzweig, Ferdinand Ebner, Martin Buber, Emmanuel Lévinas, Karel Vrána, Jolana Poláková, Milan Machovec). Samotné téma osoby a dialogu je námětem zcela jistě významným a pro dnešní, jak autorka sama poznamenává, odosobněný a vykořeněný svět zároveň i tématem naléhavým. Bakalářská práce člení práci přehledně a strukturovaně. Po předložení toho, co (tradice) rozumí termíny „dialog“ a „osoba“, a to zejména v kontextu vymezení se vůči tzv. filosofii monologické (až na malé výjimky jde o celou tradiční filosofii od Platóna až po E. Husserla), předkládá řadu jmen autorů, které lze označit jako dialogické personalisty. „Tělo“ práce je tvořeno předložením bio-bibliografických údajů jednotlivých myslitelů (často velice podrobných, což však lze snad zdůvodnit „osobnostní“ povahou dané filosofie), a samotným výkladem filosofických doktrín (zde překvapuje kapitola o současné myslitelce Jolaně Polákové, v níž se však autorka věnuje pouze analýze knihy, která *de facto* není ničím jiným než expozicí, již výše uvedené, Rosenzweigovy, Ebnerovy, Buberovy a Levinasovy filosofie). Ve svém posudku bych se rád zaměřil právě na posouzení těchto doktrín.

Celkově kvalitní představení koncepcí daných autorů přece jen umožňuje rozlišit kvalitnější a méně kvalitní výklady. Zatímco za zdařilé považuji kapitoly o filosofii dialogu nesnadného E. Lévinase nebo čtivého K. Vrány, část věnující se filosofii dialogu F. Rosenzweiga se jeví být přece jen méně povedená. V kapitole, v níž se autorka Rosenzweigem zabývá se nachází řada formulací, které lze považovat za přinejmenším obskurní a zavádějící. Na str. 21 autorka charakterizuje moderní filosofii slovy „Jen to, co je skutečné, lze zakoušet“. Tuto formulaci nepovažuji za šťastnou. Vždyť zakoušet mohu i halucinace. Na další straně (str. 22) v souvislosti s výkladem tří kantiánských „prafenoménů“ (Bůh, idea a svět) Rosenzweigova interpreta B. Caspera autorka říká: „Casper postupně rozebírá tyto tři prafenomény, které mohou do našeho vědomí stoupit pouze pomocí „a““. I když autorka dále upozorňuje na neredukovatelnost a nemanipulovatelnost daných fenoménů (čímž snad zpětně tuto formulaci alespoň částečně vyjasňuje), bylo by třeba v rámci elementární čtenářské vstřícnosti uvést formulaci jasnější. Na str. 23 se bakalářská práce zabývá přechodem od prvního k druhému dílu Rosenzweigovy *Hvězdy vykoupení* jakožto podníceném Schellingovým krokem od negativní k pozitivní filosofii, aby později uvedla, že

Rosenzweig díky tomu opouští „vše, co se pohybuje pouze v hypotetické rovině“ a směřuje k „hermeneutice fakticity“. I zde by nebyla na škodu snaha po výkladu jasnějším: V čem onen Schellingův přechod spočívá? Jak přesně souvisí s Rosenzweigovou filosofií? Konečně na str. 44 při výkladu Lévinasovy filosofie pak autorka říká: „Zamilovaná subjektivita se vykazuje transsubstanciací a odkazuje k oblasti za substancemi – tedy k otcovství“. Neměl by výraz „transsubstanciace“ být v uvozovkách? Výraz „transsubstanciace“ primárně neznamená jít vertikálně „za“ substancí, ale změnit substancí. I když autorka na počátku práce srovnává dialogickou filosofii s filosofií tzv. monologickou, bylo by nepochybně čtenářsky zajímavější předložit více těchto filosoficky zajímavých komparací. Např. pasáž na str. 40, v níž autorka cituje z Lévinasovy *Totality a nekonečno* „Činnost neodvozuje svůj smysl a hodnotu z nějakého posledního a jediného cíle, jakoby svět byl systémem prostředních poukazů, jejichž poslední člen se týká naší existence samé. Svět odpovídá souboru autonomních účelností, které o sobě navzájem nevědí“ si vyloženě říká o to být srovnána se svým „aristotelským“ protějškem.

Práci chybí, a to považuji za nejzávažnější nedostatek práce, rovina „syntetická“ a rovina osobní evaluace. Přestože autorka předkládá stránkový faktografický závěr, schází celkové „ideové“ shrnutí specifických rysů doktrín autorů, jejich srovnání a vyhodnocení (výjimkou je, na str. 38, uvedené trefné srovnání Lévinasovy a Buberovy filosofie Já a Ty). Chybí zodpovězení zásadní a naléhavé otázky, totiž nakolik a jak mohou být ony přece jen *odlišné* verze personalistického dialogu užitečné pro dnešního člověka a jeho požadovanou léčbu. Práce vykazuje také některé drobné grafické, formulační nepřesnosti a přehmaty. Viz např. na s. 16: „... moderní doba postrádá vůbec víru v osobního“; na s. 17 se přechází od minulého času k tzv. historickému přítomnému; s. 22: „*teritum non datur*“; s. 26: „... o třech nemateriálních a rozumem obdařených *zjeveních*“ (lepší asi „entitách“ či „jsoucnech“), atd.

Je to zejména absence výraznější roviny syntetické a komparační, která je důvodem, proč tuto jinak kvalitní práci hodnotím jako „velmi dobrou“.

Mgr. Daniel HEIDER, Ph.D.

18.5. 2009